

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Середня освіта (історія)»

другого (магістерського) освітнього рівня вищої освіти

за спеціальністю 014 Середня освіта (історія)

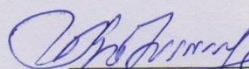
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Кваліфікація: вчитель історії, викладач історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою Херсонського
державного університету

Голова вченої ради ХДУ

 (Володимир ОЛЕКСЕНКО)

(протокол № 12 від «25» 06 2020 р.)

Освітня програма вводиться в дію з

«06» 07 2020 р.

Ректор Херсонського

державного університету

(Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ)

 (наказ № 27) від «06» 07 2020 р.)

Херсон, 2020 рік

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)» з підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем розроблена робочою групою у складі:

1. Водотика Сергій Григорович, д.і.н., професор, професор кафедри історії України та методики викладання.
2. Батенко Ганна Вячеславівна, к.і.н., доцент, доцент кафедри історії України та методики викладання.
3. Кузовова Наталя Миколаївна, к.і.н., доцент, доцент кафедри історії України та методики викладання.
4. Цибуленко Лариса Олександрівна, к.і.н., доцент, завідувач кафедри історії України та методики викладання.
5. Гришко Юлія Володимирівна, студентка 1 курсу спеціальності 014 Середня освіта (історія).

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. Кулікова Лілія Борисівна, перший проректор Херсонської державної морської академії, кандидат історичних наук, доктор педагогічних наук, професор
2. Микитюк Світлана Василівна, директор Херсонського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа з поглибленим вивченням англійської мови І ступеня – гімназія» № 56 Херсонської міської ради

Профіль освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» зі спеціальності 014 Середня освіта (Історія)

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Херсонський державний університет Історико-юридичний факультет
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Магістр освіти. Вчитель історії, викладач історичних дисциплін
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Середня освіта (історія)»
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Сертифікат УД № 22007444 до 01 липня 2024 р.
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень
Передумови	Наявність ступеня вищої освіти «бакалавр» на основі результатів фахових вступних випробувань
Мова(и) викладання	українська
Термін дії освітньої програми	2 роки
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://www.kspu.edu/Education/EduPrograms.aspx
2 – Мета освітньої програми	
Підготовка професіоналів у галузі освіти на основі новітніх досягнень історичної та педагогічної наук: викладачів історичних дисциплін для роботи в середніх навчальних закладах та закладах вищої освіти, істориків	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань,	Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність – 014 Середня освіта (історія)

спеціальність, спеціалізація (за наявності))	
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна програма з академічною та прикладною орієнтацією, що орієнтована на підготовку фахівців у галузі освіти для викладання історичних дисциплін, істориків.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Загальна освіта в галузі 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Історія). Вивчення передових методів та форм організації середньої та вищої освіти, навчання та виховання, сучасної методології та новітніх досягнень у галузі історичних дисциплін в Україні та світі для підготовки магістрів, вчителів історії, викладачів історичних дисциплін. Ключові слова: магістр, історія, викладач історичних дисциплін, середня освіта, вища освіта
Особливості програми	Програма дає можливість отримання подвійного диплому в рамках діючих угод про співпрацю університету з провідними зарубіжними освітніми закладами
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Робота за фахом: 2320 викладачі середніх навчальних закладів; 2310.2 викладачі університетів та закладів вищої освіти
Подальше навчання	Навчання за програмою підготовки доктора філософії зі спеціальностей 014 Середня освіта (історія), 032 Історія та археологія, а також за іншими програмами підготовки докторів філософії
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота, виконання кваліфікаційної роботи, виробнича та переддипломна практики. Студенто-центроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, навчання через лабораторну практику, забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії за рахунок дисциплін вільного вибору студента, зарахування результатів неформальної освіти
Оцінювання	Оцінювання здійснюється за трьома шкалами: Національною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», ECTS (A, B, C, D, E, FX, F), 100-бальною шкалою. Оцінюються усні та письмові екзамени, практика, есе, презентації, лабораторна, проектна робота, кваліфікаційна робота
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та

компетентність	практичні проблеми в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності (ЗК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до набуття спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи; 2. Здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей; 3. Здатність до розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог; 4. Здатність до провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності; 5. Здатність до зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; 6. Здатність до використання державної та іноземної мов у професійній діяльності; 7. Здатність до управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах; 8. Здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування; 9. Здатність до відповідальності за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди; 10. Здатність ефективно оволодівати новою інформацією для успішного застосування знань в умовах, тобто мати мобільні знання
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відтворювати, пояснювати та аналізувати новітні досягнення з історії України та всесвітньої історії, історіографії та методології історичної науки; 2. Інтерпретувати історичні процеси в Україні в контексті загальноісторичного всесвітнього простору. 3. Визначати способи та критерії моніторингу й оцінки якості історичної освіти у закладах вищої освіти; 4. Розробляти нові ефективні моделі навчання з використанням досвіду й актуальних об'єктивних потреб історичної освіти. 5. Оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських та національних

	<p>цінностей.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Вміти застосовувати отримані знання для вирішення конкретних завдань, що виникають в розвитку сучасного історичної науки; 7. Застосовувати загальнонаукові, загальноісторичні та спеціально історичні методи для констатації прямих та виявлення прихованих історичних фактів джерела та їх інтерпретації; 8. Відрізнати специфіку у підходах до вирішення проблем в галузі історії представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки; 9. Знати цивілізаційні витoki і детермінанти української культури; сутність українських національно-культурних проектів; світоглядні особливості української культури та їхній зв'язок із національним характером; основні етапи формування художніх стилів в українській культурі. 10. Визначати основні тенденції історії та сучасного розвитку міжнародних відносин, в тому числі роль України в міжнародній політиці; 11. Застосовувати набуті знання при вирішенні наукових, навчально-методичних і суспільно-політичних проблем у межах компетенції державних і громадських інституцій; 12. Брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації; 13. Виявляти і критично осмислювати історичні та історіографічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію; 14. Здійснювати історичні дослідження з всесвітньої історії та історіографії, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших наук; 15. Вміти виявляти та описувати історичні факти, що відображують історію певного регіону; орієнтуватись у досягненнях і проблемах регіональної історіографії; 16. Розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації; 17. Мати стійкі переконання щодо важливості інтелектуального сумління, бути чесним в професійній діяльності, уникати симуляцій, плагіату й інших виявів недоброчесності
--	---

7 – Програмні результати навчання

1. Знати історію України, аналізувати події та явища в загальноєвропейському контексті, розуміти сутність європейського антропогенезу та процесу формування українського народу;

2. Знати основи новітніх досягнень з історії України та інших країн світу, світової історіографії та джерелознавства;
3. Розуміти закономірності розвитку історичних процесів та конкретний фактичний матеріал з історії країн світу;
4. Знати і використовувати психолого-педагогічні і методичні прийоми для викладання історичних дисциплін в середніх навчальних закладах;
5. Знати і володіти в достатній мірі основами дидактики, педагогічною культурою, загальними принципами організації навчання та виховання;
6. Знати основи теорії історичного розвитку та методології історії, археології, етнології, архівознавства, музеєзнавства та спеціальних історичних дисциплін;
7. Знати етапи становлення та розвитку історії як науки, її основні напрямки та школи, зарубіжні та вітчизняні історіографічні концепції, представників;
8. Володіти сучасними засобами комунікацій та інформації;
9. Володіти державною мовою та основами наукової комунікації іноземними мовами;
10. Використовувати набуті знання для вирішення завдань своєї професійної діяльності;
11. Використовувати методи наукових досліджень при здійсненні власного дослідження;
12. Володіти навичками бібліографічного аналізу, способами і прийомами роботи з різними базами даних, бібліотечними та музейними фондами;
13. Вести краєзнавчу роботу, виявляти, пропонувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток;
14. Дотримуватись демократичних цінностей, вироблених у процесі історичного розвитку України та світу;
15. Визнавати історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України;
16. Виявляти повагу до різноманітних національних спільнот як невід'ємної складової історії України;
17. Усвідомлювати єдність вітчизняної, європейської та світової історії, гармонізації історичної пам'яті різних спільнот;
18. Усвідомлювати необхідність перегляду результатів власної праці та визнавати власну відповідальність за свої вчинки;
19. Дотримуватись етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці;
20. Усвідомлювати необхідність поширення кращого досвіду професійної діяльності, гідної соціальної поведінки, дотримання здорового способу життя

8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Наявна проектна група, відповідальна за підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта, до складу якої входить 1 доктор наук, професор, 5 кандидатів наук, доценти, усі вони є штатними працівниками Херсонського державного університету. Керівник проектної
-----------------------------	---

	<p>групи: Водотика С.Г., д.і.н., професор. До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та вченими званнями, а також висококваліфіковані спеціалісти. Проведення лекцій здійснюють науково-педагогічні працівники відповідної спеціальності, з яких частка штатних відповідає нормативу, в т.ч. докторів наук, професорів. Проведення лекцій з фахових дисциплін здійснюють визнані професіонали з досвідом роботи за фахом (дослідницької, управлінської, інноваційної або практичної роботи). Усі науково-педагогічні працівники виконують не менше трьох умов, зазначених у пункті 5 приміток до Додатку 12 Ліцензійних умов. Наявна випускова кафедра із спеціальної підготовки. З метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять стажування. Наявні трудові договори, укладені з усіма науково-педагогічними працівниками та накази про їх прийняття на роботу тощо.</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>ХДУ має розвинену інфраструктуру: навчальні корпуси, студентські гуртожитки, які є власністю університету. Проведення навчальних занять та контрольних заходів забезпечене відповідними приміщеннями, площа яких відповідає встановленим вимогам. Третина навчальних аудиторій забезпечено мультимедійним обладнанням для одночасного використання. В університеті наявні спеціалізовані лабораторії; бібліотека (наукова та електронна) у т.ч. читальні зали з сучасною навчальною літературою, науковими, довідковими та іншими виданнями; їдальні власного комбінату громадського харчування; актовий зал; спортивний комплекс; спортивний майданчик; медичний пункт; власне видавництво; спортивно-оздоровчий табір «Буревісник». Усі здобувачі вищої освіти забезпечені гуртожитком</p>
<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</p>	<p>Бібліотека ХДУ забезпечена фаховими періодичними виданнями відповідного профілю, в т.ч. у електронному вигляді. Наявний доступ до баз даних періодичних наукових видань англійською мовою. Наявний офіційний веб-сайт ХДУ: http://www.kspu.edu, на якому розміщена основна інформація про освітню, освітньо-наукову, видавничу діяльність університету, структуру, ліцензії та сертифікати про акредитацію, навчальні та наукові структурні підрозділи та їх склад, правила прийому, контактна інформація та ін. Наявний необмежений доступ до мережі Інтернет; точки бездротового доступу до мережі Інтернет; інтернетзв'язок; електронний ресурс, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін, в т.ч. у системі</p>

	<p>дистанційного навчання, який відповідає встановленим вимогам; технічні засоби навчання. В університеті наявні: навчальні плани і робочі навчальні плани; графіки навчального процесу; робочі навчальні програми дисциплін; належне навчально-методичне забезпечення з кожної навчальної дисципліни навчального плану; дидактичні матеріали для самостійної роботи студентів із дисциплін; програми практичної підготовки і робочі програми практик; методичні вказівки для виконання кваліфікаційних робіт (проектів); критерії оцінювання рівня підготовки; пакети комплексних контрольних робіт; підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій тощо згідно з переліком рекомендованої літератури з кожної навчальної дисципліни, кількість яких відповідає встановленим вимогам; методичні матеріали для проведення атестації здобувачів.</p>
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Можливість переведення студентів з інших ЗВО України за спеціальністю 014 Середня освіта (історія) з перерахуванням дисциплін у межах кредитно-трансферної системи
Міжнародна кредитна мобільність	<p>На підставі міжнародних угод про співпрацю з Поморською Академією (м. Слупськ, Польща), Шуменським педагогічним університетом імені Єпископа Костянтина Преславського (м. Шумен, Болгарія) тощо.</p> <p>Можливість академічного стажування студентів та викладачів у ЗВО-партнерах</p>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	В межах ліцензійного обсягу спеціальності згідно з правилами прийому та навчальними планами, розробленими для іноземців

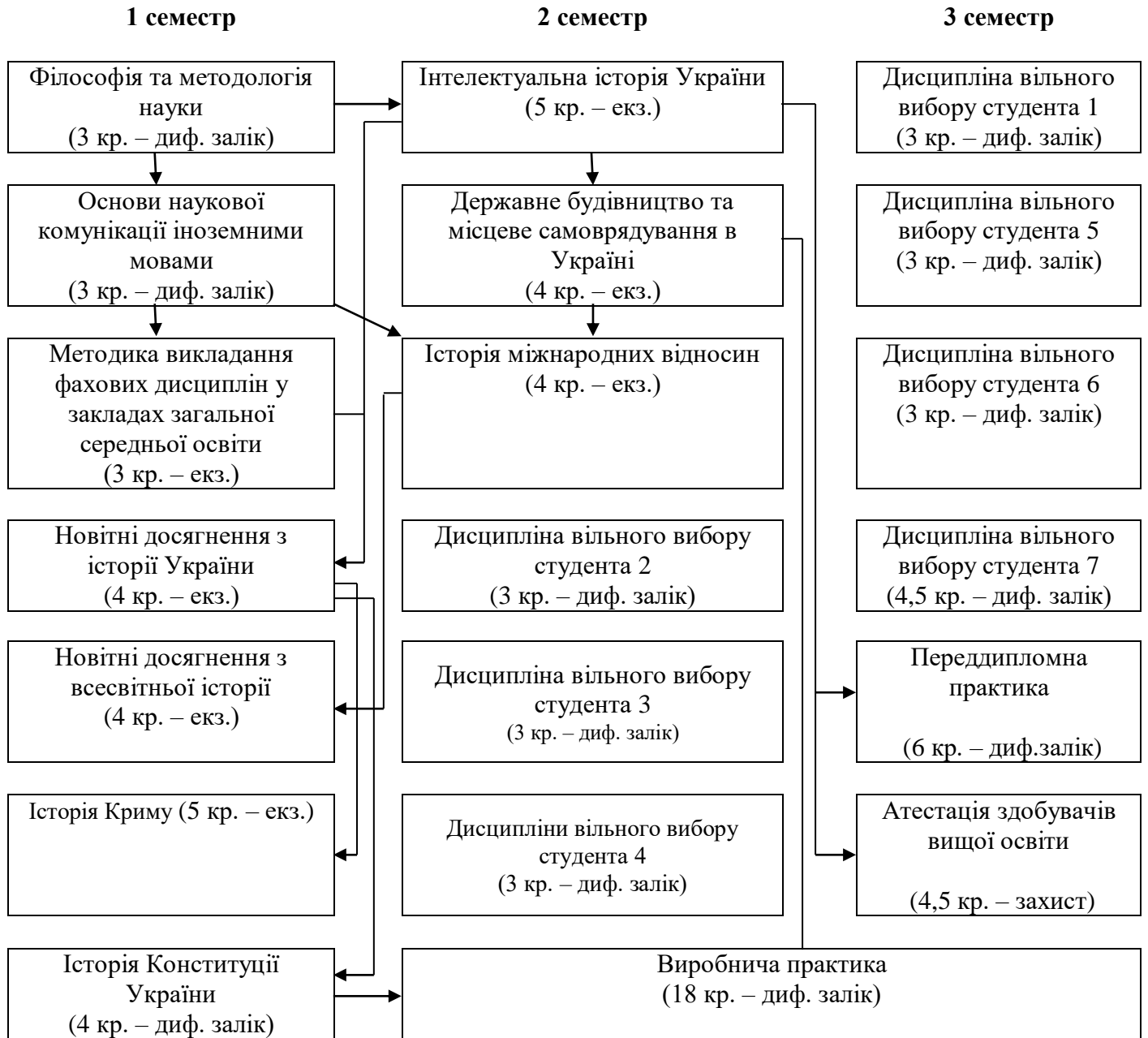
2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.	Філософія та методологія науки	3	диференційований залік
ОК 2.	Основи наукової комунікації іноземними мовами	3	диференційований залік
ОК 3.	Методика викладання фахових дисциплін у закладах загальної середньої освіти	3	екзамен
ОК 4.	Новітні досягнення з історії України	4	екзамен
ОК 5.	Новітні досягнення з всесвітньої історії	4	екзамен
ОК 6.	Історія Криму	5	диференційований залік
ОК 7.	Інтелектуальна історія України	5	екзамен
ОК 8.	Історія міжнародних відносин	4	екзамен
ОК 9.	Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні	4	екзамен
ОК 10.	Історія Конституції України	4	диференційований залік
ОК 11.	Виробнича практика	18	диференційований залік
ОК 12.	Переддипломна практика	6	диференційований залік
ОК 13.	Атестація здобувачів вищої освіти	4,5	захист кваліфікаційної роботи
Разом: 67,5			
Вибіркові компоненти ОП			

ВК 1.	Дисципліна вільного вибору студента1	3	диференційований залік
ВК 2.	Дисципліна вільного вибору студента2	3	диференційований залік
ВК 3.	Дисципліна вільного вибору студента3	3	диференційований залік
ВК 4.	Дисципліна вільного вибору студента4	3	диференційований залік
ВК 5.	Дисципліна вільного вибору студента5	3	диференційований залік
ВК 6.	Дисципліна вільного вибору студента6	3	диференційований залік
ВК 7.	Дисципліна вільного вибору студента7	4,5	диференційований залік
Разом: 22,5			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ : 90 кредитів			

2.2. Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014 Середня освіта (Історія) проводиться в формі захисту кваліфікаційної роботи та завершується видачею документу державного зразка про присудження ступеня магістра освіти із присвоєнням кваліфікації: вчитель історії, викладач історичних дисциплін.

Атестація здійснюється відкрито й публічно.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13	БК 1	БК 2	БК 3	БК 4	БК 5	БК 6	БК 7
ЗК 1				+	+								+							
ЗК 2				+	+				+	+		+	+		+	+				
ЗК 3				+	+						+	+	+							
ЗК 4	+			+	+							+	+							
ЗК 5			+								+	+	+		+	+				
ЗК 6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+							
ЗК 7											+	+	+							
ЗК 8											+	+	+							
ЗК 9											+	+	+							
ЗК 10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 1				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+		+
ФК 2				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+							
ФК 3			+								+	+	+		+	+				
ФК 4			+	+	+						+	+	+		+	+				
ФК 5				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+		+	+
ФК 6				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+							+
ФК 7				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+							
ФК 8				+	+	+	+	+	+			+	+					+		
ФК 9				+		+					+	+	+				+		+	
ФК 10					+			+				+	+							+
ФК 11									+	+		+	+		+	+				
ФК 12	+	+		+	+							+	+							
ФК 13				+	+	+						+	+						+	
ФК 14					+	+						+	+							
ФК 15				+								+	+							
ФК 16									+	+		+	+				+		+	
ФК 17	+			+	+							+	+							

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентам освітньо-професійної програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13	ВК 1	ВК 2	ВК 3	ВК 4	ВК 5	ВК 6	ВК 7
ПРН 1				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+			+
ПРН 2				+	+	+	+					+	+					+		+
ПРН 3	+			+	+	+	+	+				+	+							
ПРН 4			+								+	+	+		+	+			+	
ПРН 5			+								+	+	+		+	+			+	
ПРН 6				+	+	+	+					+	+							
ПРН 7				+	+		+					+	+						+	
ПРН 8	+	+									+	+	+							
ПРН 9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+							
ПРН 10				+	+		+				+	+	+	+	+	+			+	
ПРН 11			+	+		+					+	+	+							
ПРН 12								+	+	+	+	+	+							
ПРН 13	+	+		+		+							+							
ПРН 14								+	+	+	+		+							
ПРН 15		+		+	+	+	+	+			+	+	+				+			
ПРН 16						+		+				+	+		+	+			+	
ПРН 17			+	+	+		+				+	+								
ПРН 18	+										+	+	+							
ПРН 19	+										+	+	+							
ПРН 20			+								+	+	+		+	+			+	

Додаток А Примірний перелік дисциплін самостійного вибору студента:

1 семестр	2 семестр		
	Дисципліна вільного вибору студента 2: Педагогіка і психологія вищої школи Актуальні питання педагогіки і психології середньої освіти	Дисципліна вільного вибору студента 3: Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти Дидактичні основи викладання фахових дисциплін у закладах загальної середньої освіти	Дисципліна вільного вибору студента 4: Європейська історія: альтернативні джерела розуміння (література, живопис) Міфологія та релігія давньосхідних цивілізацій
3 семестр			
Дисципліна вільного вибору студента 1: за електронним каталогом на віртуальному сайті ХДУ	Дисципліна вільного вибору студента 5: Біографічний підхід в історичних дослідженнях Історія української діаспори	Дисципліна вільного вибору студента 6: Правове виховання у закладі вищої освіти Українці в світі	Дисципліна вільного вибору студента 7: Україна в Другій світовій війні Історія та генеалогія українських козацько-старшинських родів

Гарант освітньої програми

Сергій ВОДОТИКА